

УДК 371
ББК 74р
П78

Печатается по решению редакционно-издательского совета БГПУ

Рецензенты:

доктор педагогических наук, профессор кафедры педагогики и проблем развития образования БГУ И. И. КАЗИМИРСКАЯ;
доктор педагогических наук, профессор, декан факультета педагогики и психологии ГрГУ имени Янки Купалы В. П. ТАРАНТЕЙ

Редакционная коллегия:

доктор педагогических наук, профессор К. В. ГАВРИЛОВЕЦ;
доктор педагогических наук, профессор В. В. ЧЕЧЕТ;
доктор педагогических наук, профессор В. А. КАПРАНОВА;
кандидат педагогических наук, доцент А. В. ТОРХОВА;
кандидат педагогических наук, доцент З. С. КУРБЫКО;
кандидат педагогических наук, доцент И. А. ЦАРИК;
кандидат педагогических наук, доцент З. В. АРТЕМЕНКО;
кандидат исторических наук И. В. ЖИЛИНСКАЯ

Проблемы развития педагогического образования: материалы Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 17 дек. 2004 г. / Бел. гос. пед. ун-т имени М. Танка; редкол. : К. В. Гавриловец [и др.]; отв. ред. А. В. Торхова, З. С. Курбыко. – Мн. : БГПУ, 2005. – 433 с. ISBN 985-435-932-8.

В сборнике помещены материалы по актуальным проблемам педагогического образования. Рассматриваются вопросы методологии, психолого-педагогические аспекты и наиболее продуктивные технологии в области профессиональной подготовки педагогических кадров.

Адресован преподавателям, научным работникам, аспирантам, студентам, всем интересующимся вопросами педагогической науки.

УДК 371
ББК 74р

ISBN 985-435-932-8

© УИЦ БГПУ, 2005

ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон Республики Беларусь об образовании // Адукацыя: документы, каментары. Дадатак да «Настаўніцкай газеты». 4 апреля 2002 г.
2. Харламов И. Ф., Горленко В. П. Педагогическая практика: старые и новые подходы // Педагогика. 1997. № 4. С. 72–78.

ПАРАЛЛЕЛЬНАЯ ПЕДАГОГІЧНАЯ АДУКАЦЫЯ – ПАТРАБАВАННЕ ЧАСУ

А. І. Андарала

Праблемы нацыянальнай вышэйшай педагогічнай адукацыі, яе стан, магчымасці і перспектывы развіцця ў апошнія гады знаходзяцца ў цэнтры увагі беларускай педагогічнай грамадскасці. Падцвярджэннем гэтаму з'яўляецца прыняцце ў 2000 годзе Канцэпцыі развіцця педагогічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь і Праграмы яе рэалізацыі.

Зразумела, што ўдасканаленне сістэмы падрыхтоўкі педагогічных кадраў патрабуе крытычнага пераасэнсавання папярэдняга вопыту, глыбокага аналізу сучаснай педагогічнай рэальнасці. Неабходна вызначыць, што і сёння застаецца карысным і важным, а што патрабуе змен і абнаўлення пад уздзеяннем новых тэндэнцый і працэсаў, якія адбываюцца ў грамадстве.

Аналіз гісторыі вышэйшай педагогічнай школы Беларусі сведчыць, што ў рэспубліцы, як і ў Савецкім Саюзе ў цэлым, на працягу дзесяцігоддзяў існаваў «дзяржаўны заказ» на настаўніка. Гэта было абумоўлена імкненнем дзяржавы менавіта праз адукацыйную сферу вырашаць найбольш вострыя як сацыяльныя, так і эканамічныя праблемы. Спецыфічная сацыяльная функцыя савецкага настаўніка ў значнай ступені вызначыла лёс педагогічнай адукацыі. Эпізодычныя рэформы насілі касметычны характар і не прадугледжвалі радыкальных пераўтварэнняў. У выніку пачынаючы з пасляваеннага часу, савецкая сістэма падрыхтоўкі педагогічных кадраў амаль 50 гадоў існавала без істотных змен.

Сённяшняя сістэма падрыхтоўкі педагогічных кадраў ужо суверэнная Беларусь фактычна мала чым адрозніваецца ад той, што функцыянавала ў БССР. Нават стандартызацыя, якой у апошнія пяць гадоў удзелена значная ўвага, не ўнесла істотных змен у структуру і змест педагогічнай адукацыі рэспублікі. Сучасны стан вышэйшай педагогічнай адукацыі характарызуецца глыбокімі ўнутранымі супярэчнасцямі. З аднаго боку, прадстаўнікі педагогічнай супольнасці імкнуцца захаваць дзесяцігоддзямі выпрацаваныя і правяраныя практыкай класічныя традыцыі савецкай сістэмы падрыхтоўкі педагогічных кадраў, скіраваныя на падрыхтоўку высокакваліфікаванага настаўніка ў адпаведнасці з «дзяржаўным заказам». З другога боку, вышэйшая педагогічная школа апынулася перад неабходнасцю мадэрнізацыі існуючай сістэмы падрыхтоўкі педагогічных кадраў у адпаведнасці з патрабаваннямі сучаснай культурнай, палітычнай, сацыяльна-эканамічнай рэальнасці, калі на змену манапольнаму «дзяржаўнаму заказу» на настаўніка прыйшла сістэма ўзаемных заказаў некалькіх зацікаўленых суб'ектаў: асобы, грамадства, дзяржавы, самой педагогічнай адукацыі, больш таго – аб пэўнай гармоніі і балансе іх інтарэсаў.

Трэба адзначыць, што ў апошні час педагогічнымі ВНУ рэспублікі вядзецца даволі інтэнсіўны пошук новых шляхоў, накіраваных на падрыхтоўку настаўнікаў, якія не толькі маюць высокі ўзровень прафесіяналізму, але і здольнасць да бесперапыннага прафесійнага росту, мабільнасці.

Як сведчыць практыка, адным з такіх шляхоў многімі вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, якія ажыццяўляюць падрыхтоўку педагогічных кадраў, разглядаецца развіццё структур дадатковай прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў. Амаль паўстагоддзя ідэя дадатковай прафесійнай адукацыі разглядалася і рэалізавалася толькі ў дачыненні да сістэмы павышэння кваліфікацыі педагогаў, якія ўжо мелі вышэйшую адукацыю. Асноўная функцыя дадатковай педагогічнай адукацыі заключалася ў павышэнні кваліфікацыі кіраўнікоў і спецыялістаў адукацыйнай сферы. Ажыццяўлялася яна, як правіла, ўстановамі

дадатковай адукацыі – інстытутамі павышэння кваліфікацыі настаўнікаў. Аднак змена прыярытэтаў, якія вызначаюць характар і змест педагогічнай адукацыі, а таксама практыка падрыхтоўкі педагогічных кадраў, што адпавядаюць сучасным патрабаванням школы, садзейнічалі паступоваму пашырэнню самога паняцця «дадатковая прафесійная адукацыя» і галіны яго выкарыстання.

У 90-х гадах мінулага стагоддзя актыўны інтарэс да дадатковай адукацыі пачынаюць праяўляць вышэйшыя навучальныя ўстановы рэспублікі, у тым ліку і педагогічныя. У структурах многіх ВНУ з'яўляюцца спецыяльныя факультэты па перападрыхтоўцы асоб, якія маюць вышэйшую адукацыю. Так, пры Мінскім дзяржаўным педагогічным інстытуце імя Максіма Горкага пачаў дзейнічаць спецыяльны факультэт перападрыхтоўкі практычных псіхалагаў, а затым ужо пры Беларускам дзяржаўным педагогічным універсітэце імя Максіма Танка – спецыяльны факультэт па перападрыхтоўцы настаўнікаў-дэфекталагаў. З 2001 года ў структуры БДПУ функцыянуе Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў. Адным з накірункаў дзейнасці інстытута з'яўляецца паралельная прафесійная адукацыя студэнтаў універсітэта. Гэта форма дадатковай прафесійнай адукацыі, якая дазваляе атрымаць дадатковую спецыяльнасць не толькі асобам, якія маюць дыплом аб вышэйшай педагогічнай адукацыі, але і студэнтам перадвыпускнога і выпускнога курсаў паралельна з засваеннем асноўнай спецыяльнасці. Дадатковая спецыяльнасць, атрыманая выпускніком педагогічнага універсітэта шляхам паралельнай адукацыі, пашырае сферу яго прафесійнай занятасці. Менавіта таму больш паловы з тых, хто атрымлівае сёння паралельную адукацыю ў ІПКіП БДПУ, з'яўляюцца студэнтамі факультэтаў пачатковай адукацыі і дашкольнай адукацыі, выпускнікі якіх ва ўмовах дэмаграфічнага крызісу адчуваюць складанасць з працаўладкаваннем.

Зразумела, што студэнты, якія паралельна атрымліваюць дадатковую спецыяльнасць, павінны прыкласці дадатковыя намаганні і затраціць дадатковы час. Гэтымі абставінамі ў значнай ступені тлумачыцца той факт, што большасць слухачоў паралельнай адукацыі – гэта найбольш мэтанакіраваныя, падрыхтаваныя, з шырокім кругаглядам студэнты.

Паралельная адукацыя, акрамя пашырэння прафесійных магчымасцей выпускніка, выконвае яшчэ адну сацыяльную функцыю – дае магчымасць студэнтам больш поўна задаволіць іх прафесійныя патрэбнасці.

Сёння ў ІПКіП Беларускага дзяржаўнага педагогічнага універсітэта імя Максіма Танка паралельная адукацыя ажыццяўляецца па адзіначцаці спецыяльнасцяў і спецыялізацыях з прысваеннем адпаведных кваліфікацый: П.04.05.00П – Практычная псіхалогія; П.04.04.00П – Дэфекталогія са спецыялізацыямі П.04.04.04П – алігафрэнэпапедагогіка, П.04.04.03П – тыфлапедагогіка, П.04.04.02П – сурдапедагогіка, П.04.04.01П – лагапедыя; П.04.03.00П – Сацыяльная педагогіка; П.05.01.00П – Менеджмент у сферы адукацыі; П.03.01.00П – Прафесійнае навучанне; П.02.07.00П – Англійская мова; П.02.08.00П – Нямецкая мова.

Такі шырокі спектр спецыяльнасцей паралельнай адукацыі дазваляе студэнтам выбраць сабе дадатковую спецыяльнасць у адпаведнасці з іх патрабаваннямі, інтарэсамі, перспектывнымі прафесійнымі планами.

ПРИБЛИЖЕНИЕ К КЛАССИЧЕСКОМУ ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ НАСЛЕДИЮ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ СТУДЕНТОВ

С. В. Снапковская

В современных условиях разработки основ идеологии белорусской государственности и реформирования школы весьма актуальной становится проблема формирования у молодого поколения страны национального сознания. Особое место в этом процессе отводится будущему учителю как носителю лучших качеств белорусского народа. Основологающая роль в формировании национального самосознания у студентов принадлежит национальным ценностям и идеалам, которые должны определять как